

Contactpersoon: A.H. van Essen / M. Vernes   Ons kenmerk:
Doorkiesnummer: 072-5755680 /
072- 548 8747
E-mail: a.vanessen@heerhugowaard.nl / mvernes@alkmaar.nl
Onderwerp: aanbieding Eindversie Fase 1 van het Gebiedsdocument Noord-Holland Noord
                         Verstedelijkingsafspraken 2010-2020
Bijlage: Eindversie Fase 1 van het Gebiedsdocument Noord-Holland Noord
                         Verstedelijkingsafspraken 2010-2020

Heerhugowaard, 23 april 2009

Geachte raadsleden,

In onze raadsinformatiebrief van 2 april hebben wij u geïnformeerd over de stand van zaken in het dossier Verstedelijkingsafspraken. Bij deze brief was de concept versie van 11 maart van het Gebiedsdocument Noord Holland Noord Verstedelijkingsafspraken 2010-2020 gevoegd met daarbij de toezegging dat wij u de eindversie van het document zouden doen toekomen, zodra deze gereed zou zijn.

Inmiddels hebben de opstellers van het document – regio Alkmaar, regio West-Friesland, regio Kop van Noord-Holland en de provincie - de Eindversie Fase 1 van het gebiedsdocument Noord vastgesteld. Daarom bieden we u nu deze eindversie ter kennisname aan.

De Eindversie Fase 1 van het gebiedsdocument wordt gebruikt als onderlegger voor Bestuurlijk Overleg MIRT van 18 mei (NB: voor meer informatie over het MIRT overleg verwijzen wij u naar onze uitgebreide raadsinformatiebrief van 2 april). Dit zogenoemde voorjaarsoverleg MIRT heeft een agenderend karakter. Tijdens dat overleg wordt duidelijk of en in hoeverre Noord-Holland Noord bij het Rijk op de agenda komt te staan voor het maken van verstedelijkingsafspraken.

Indien Noord-Holland Noord inderdaad door het Rijk op een aantal punten wordt geagendeerd, dan zullen over deze punten in het bestuurlijk najaarsoverleg MIRT concrete afspraken worden gemaakt (vertaling naar projecten). Ter voorbereiding op dit najaarsoverleg benut Noord-Holland Noord de komende periode om aan het huidige gebiedsdocument een aantal uitvoeringsprojecten te hangen. Dit zal uiteindelijk resulteren in een Eindversie Fase 2 van het gebiedsdocument. De eindversie Fase 2 zal dan worden gebruikt als onderlegger voor het bestuurlijk najaarsoverleg MIRT.

Uiteraard zullen wij u lopende het proces blijven informeren over de voortgang. In dit kader zult u binnenkort ook een vooraankondiging ontvangen voor de raadsinformatieavond die wij in onze vorige brief al aankondigden.

Namens de colleges in de regio Alkmaar,

J.W. de Boer
Voorzitter Portefeuillehoudersoverleg RO Regio Alkmaar

Bijlage:

- Gebiedsdocument Noord-Holland Noord Verstedelijkingsafspraken 2010-2020 "Noord-Holland Noord Duurzaam", Eindversie Fase 1.

Noord-Holland Noord Duurzaam

Gebiedsdocument Noord-Holland Noord
Verstedelijkingsafspraken 2010-2020

Eindversie Fase 1, 10-04-2009

MISSIE

Het realiseren van een duurzaam en bereikbaar Noord-Holland Noord met een evenwichtige woon/werkbalans en behoud en versterking van zowel de unieke landschappelijke en stedelijke kwaliteiten als van het voorzieningenniveau in de vitale plattelandskernen

Inhoud

Fase 1

1. Inleiding	3
2. Naar een duurzaam Noord-Holland Noord	4
3. Investeren in bereikbaarheid	5
4. Verstedelijkingsambitie 2010-2020: verbeteren woon/werkbalans	7
5. Integrale ontwikkelingsopgaven	10
4.1 Energieneutrale regio	11
4.2 Versterken economie	14
4.3 Investeren in agribusiness	16
4.4 Herstructureren in samenhang met energiezuinig renoveren	17
4.5 Toerisme van kust tot kust	19
4.6 Naar een vitaal platteland	21

Fase 2

- Knelpunten
- Overzicht Gebiedsontwikkelingsprojecten
- Statistische onderbouwing

1. Inleiding

De bestaande woningbouwafspraken van het ministerie van VROM met provincies en grotere gemeenten lopen in 2010 af. VROM wil in een nieuwe ronde naar prestatieafspraken met de regio's voor 2010-2020, maar met een bredere oriëntatie dan enkel woningbouw.

In dit Gebiedsdocument geven de overheden uit de regio Noord-Holland Noord (gemeenten en provincie) gezamenlijk aan wat zij als voornaamste ontwikkelingsopgaven zien voor de Kop van Noord-Holland, Regio Alkmaar en West-Friesland, hoe zij die opgaven in grote lijnen op willen pakken en welke ondersteuning zij daarbij verwachten van het Rijk. Daarbij bestaat er een grote onderlinge afhankelijkheid tussen de verschillende opgaven. Dit betekent dat het realiseren van de ene opgave niet zonder de andere kan. Uitgangspunt is een integrale en duurzame benadering, met een duidelijke focus op de opgaven in het ruimtelijke domein.

Belangrijkste uitdaging voor Noord-Holland Noord is het realiseren van een duurzame en bereikbare regio. De inzet van Noord-Holland Noord is gericht op het realiseren van een evenwichtige woon/werkbalans, zonder dat dit ten koste gaat van de unieke landschappelijke en stedelijke kwaliteiten. Naast de Noord-Zuid verbinding met de 2^e Coentunnel is een algehele verbetering van de bereikbaarheid in dit verband essentieel. De opwaardering van de N23 tussen Alkmaar en Zwolle is eveneens absoluut noodzakelijk, evenals verbetering van de A7, de A9 en de A8-A9, met inbegrip van de ring N9 rond Alkmaar.

Op het belang van het toewerken naar een duurzame en bereikbare regio wordt ingegaan in de hoofdstukken twee en drie. Vervolgens volgt in hoofdstuk vier een beschrijving van de verstedelijkingsambities van de regio. Hieruit vloeien zes integrale ontwikkelingsopgaven voort, welke beschreven staan in hoofdstuk vijf. De ambities van de overheden worden momenteel vertaald in een beperkt aantal prioritaire projecten, welke worden gezien als bouwstenen van de zes ontwikkelingsopgaven. In de tweede fase van dit Gebiedsdocument volgt een beschrijving van deze projecten. In dit vervolgstuk volgt ook een samenvattend overzicht van de knelpunten die een voorspoedige uitvoering van veelbelovende initiatieven in de weg kunnen staan. Daarbij zullen knelpunten en ambities worden toegelicht aan de hand van overzichtelijke tabellen en figuren.

Het trekkerschap bij de uitvoering van de projecten ligt in eerste instantie bij de samenwerkende overheden, maar voor enkele ingewikkelde opgaven is het van belang dat het Rijk een initiërende rol vervult. Voorts zijn voor een voorspoedige realisatie van de projecten belangrijke partners nodig in de particuliere sector (bedrijfsleven, woningbouwcorporaties, onderwijs en zorginstellingen). Daarbij geldt dat investeringen in het kader van dit Gebiedsdocument direct bijdragen aan het bestrijden van de kredietcrisis. Aangezien de projecteninventarisatie nog niet is afgerond, zijn op diverse punten overigens nog geen investeringsbedragen ingevuld. Nadere concretisering is bovendien mede afhankelijk is van de eerste reactie van het Rijk op dit Gebiedsdocument.

Laatste aandachtspunt is dat het Gebiedsdocument is opgesteld, terwijl de provinciale structuurvisie voor geheel Noord-Holland nog in voorbereiding is. De contouren daarvan worden in de loop van 2009 duidelijker. Elementen in dit document met ruimtelijke consequenties op provinciaal schaalniveau zullen worden meegenomen in de structuurvisie.

Bij het opstellen van dit Gebiedsdocument is tot slot gewerkt vanuit de volgende missie:

“Het realiseren van een duurzaam en bereikbaar Noord-Holland Noord met een evenwichtige woon/werkbalans en behoud en versterking van zowel de unieke landschappelijke en stedelijke kwaliteiten als van het voorzieningenniveau in de vitale plattelandskernen”

2. Naar een duurzaam Noord-Holland Noord

Noord-Holland Noord is een gevarieerd gebied met grote potentie. Grootschalige landbouwgebieden en kleinschalige cultuurhistorische landschappen wisselen elkaar af, terwijl voormalige VOC-steden de rijke historie op eigentijdse wijze levend houden. Het is een in economisch opzicht gezonde regio, waar het bovendien prettig wonen, werken en recreëren is.

De afwisselingen van gevarieerde open landschappen en karakteristieke steden en dorpen zijn belangrijke kernwaarden van Noord-Holland Noord. Daarbij geldt dat met name het verbeteren van de woon/werkbalans een belangrijke voorwaarde is voor het benutten van de grote kansen die er liggen, niet alleen voor de regio zelf maar ook voor omliggende regio's en nationaal: nu bevindt zich een te groot gedeelte van de werkgelegenheid zich buiten de regiogrenzen. Om die reden zijn initiatieven nodig om de positie van de regio te versterken. Knelpunt daarbij is het gegeven dat de regio in nationaal perspectief te afzijdig ligt van de belangrijkste ontwikkelingsassen die vanuit de Randstad naar oosten en het zuiden van het land lopen. Daar staat tegenover dat de nabijheid tot de Randstad, Schiphol en de kust juist meer dan voldoende mogelijkheden biedt voor de verdere ontwikkeling van economische activiteiten. Belangrijke randvoorwaarde om kansen daadwerkelijk te verzilveren is het aanpakken van infrastructurele knelpunten: zonder adequate investeringen in het verbeteren van de bereikbaarheid komen burgers en bedrijven niet deze kant op.

De investeringen in de gebouwde omgeving wil Noord-Holland Noord in de eerste plaats doen in de bestaande steden, waardoor optimaal kan worden ingespeeld op de mogelijkheden van een goed openbaar vervoer. Bovendien wordt door het bouwen in bestaand stedelijk gebied het karakteristieke open landschap, een belangrijke kernkwaliteit, zoveel mogelijk behouden. De regio heeft een scala aan aantrekkelijke, typisch Hollandse landschappen, waarvan de verdere ontwikkeling hand in hand moet gaan met het behoud van de unieke kwaliteiten. Denk daarbij aan de duinen, de droogmakerijen, Texel en de IJsselmeerkust. De cultuurhistorie is wat betreft recreatie en toerisme de kip met de gouden eieren die beslist niet geslacht mag worden. Economische groei mag daarom niet ten koste gaan van landschappelijke kwaliteit.

Met het oog op een gezonde ontwikkeling, worden nadrukkelijk voorwaarden gesteld aan de verdere economische en demografische ontwikkeling. De samenwerkende overheden vinden dat groei in de 21ste eeuw gelijk moet staan aan duurzame ontwikkeling. Noord-Holland Noord wil zich ontwikkelen tot een voorbeeldregio voor duurzame energie en van daaruit economische kansen creëren. Dit sluit aan bij de huidige sterke kanten van de regio: ruimte, rust, wind, offshore-activiteiten en een stevige kennisbasis. Concrete mogelijkheden liggen op het vlak van de stedelijke bedrijvigheid, energie en water, agribusiness, energiezuinig renoveren en integrale kustontwikkeling. Met deze ontwikkelingsrichting kan de regio bovendien een belangrijke bijdrage leveren aan nationale doelstellingen op het gebied van CO₂-reductie, duurzaam bouwen, klimaatadaptatie, natuur en landschap en verbetering van de kwaliteit van de woon- en leefomgeving. Deze ambitie wordt in dit document verwoord in zes integrale ontwikkelingsopgaven, waaraan concrete projecten worden gekoppeld. Deze ontwikkelingsopgaven en initiatieven die hieruit voortvloeien, kennen een sterke samenhang: het ene project heeft het andere nodig om succesvol te kunnen zijn. Dat het Noord-Holland Noord ernst is met het realiseren van de ontwikkelingsopgaven blijkt uit het feit dat regio zelf hierin investeert met tijd, geld en samenwerking.

Een belangrijke overweging voor elk plan voor de toekomst is de prognose die aangeeft dat grote delen van de regio Noord-Holland Noord in de komende periode te maken krijgen met bevolkingskrimp. Dit geldt vooral voor de Kop van Noord-Holland en - in mindere mate - West-Friesland en de regio Alkmaar. De stad Den Helder en enkele andere gemeenten in de Kop hebben nu al te maken met een krimpende bevolking. De bevolking van het gehele gebied neemt tot 2015 nog wel toe, maar zal daarna waarschijnlijk afnemen. Deze ontwikkeling werpt nu al de schaduw vooruit in de vorm van enerzijds het wegvallen van verdien capaciteit en anderzijds een toenemende vergrijzing en daardoor verdunning. Gevolg is een groeiende behoefte aan meer kleinere woningen en aan zorgvoorzieningen. Het voorsorteren op deze ontwikkeling is nodig en vergt aanpassingen in de gebouwde omgeving. Krimp leidt bovendien tot nieuwe kansen voor kwalitatieve verbetering in de woningvoorraad en een betere benutting van de vrij te komen ruimte.

3. Investeren in bereikbaarheid

Het aanpakken van de infrastructurele knelpunten is voor Noord-Holland Noord van groot belang. Niet alleen om de reistijden van de forensen te verminderen, maar ook om meer bedrijvigheid aan te trekken ten behoeve van het herstellen van de scheve woon/werkbalans. Dit vraagstuk is zo urgent dat het verbeteren van de bereikbaarheid een absolute randvoorwaarde is om de in dit Gebiedsdocument geformuleerde ontwikkelingsopgaven te realiseren.

Vooraf het in de jaren zestig en zeventig gevoerde overloopbeleid heeft geleid tot een ongezonde verhouding tussen de in Noord-Holland Noord gevestigde arbeidsplaatsen en de beroepsbevolking. Ondanks forse investeringen in het verleden is met name de externe bereikbaarheid naar het zuiden nog steeds een bron van zorg.

Voor een succesvolle implementatie van de ambities om het gebied van wonen, werken en recreëren is het verbeteren van de bereikbaarheid in al zijn facetten dan ook met stip de belangrijkste randvoorwaarde. Alleen dán kan Noord-Holland Noord zich in de gewenste duurzame richting ontwikkelen. De beoogde transformatie naar een duurzame regio betekent immers onder meer dat kennisintensieve werkgelegenheid moet worden toegevoegd, met inbegrip van daarop toegesneden onderwijs. Om de acquisitie en vestiging van dergelijke bedrijven en onderwijsinstellingen te faciliteren is een goede bereikbaarheid van Noord-Holland Noord vanuit zowel de Metropoolregio Amsterdam als vanuit het oosten van het land een belangrijke voorwaarde. Daarom zet de regio in op de verbetering van zowel de verbindingen over de weg als via rail en water.

Belangrijkste knelpunten

De infrastructurele prioriteiten van de regio liggen voor de periode 2010-2020 met name bij de volgende knelpunten:

N23, Alkmaar-Lelystad-Zwolle

Door het opwaarderen c.q. gedeeltelijke nieuwe aanleg van de N23 zal de filedruk rond Amsterdam flink verminderen. Tegelijkertijd levert deze infrastructurele verbetering een belangrijke bijdrage aan de ruimtelijke en economische ontwikkeling van zowel de zone Alkmaar-Hoorn-Enkhuizen als voor het gebied Lelystad-Zwolle. Op wat langere termijn kan met het opwaarderen van de N23 en de A8-A9 een soort tweede ring om de Metropoolregio Amsterdam ontstaan. In combinatie met een economische ontwikkeling richting het noorden plus een structurele verbetering van de bereikbaarheid en de weg, ontstaan dan kansen om als regio een deel van de woonbehoefte vanuit het noordelijke deel van de Randstad op te vangen, mits er inderdaad banen bijkomen. Ten aanzien van het vierbaans maken van de weg over de Houtribdijk liggen er bovendien tal van mogelijkheden om gelijktijdig te investeren in groenblauwe ontwikkelingen. Een andere win/win-mogelijkheid is dit werk te combineren met maatregelen welke van belang zijn in het kader van het nationale klimaatbeleid. Dit alles is voor de provincies Noord-Holland en Flevoland reden om in dit dossier gezamenlijk op te trekken.

A9, A7 en A8-A9

Capaciteitsuitbreiding op de rijkswegen naar het zuiden is absoluut noodzakelijk om Noord-Holland Noord beter te integreren in de nationale economie. Prioriteit heeft de nieuw aan te leggen verbinding tussen de A8 (Westzaan) en de A9 (Uitgeest) en een betere doorstroming op de A7 (Amsterdam-Hoorn-Afsluitdijk). Voor wat betreft de A9 zijn een betere doorstroming van Wijkertunnelweg, de aansluiting op de A9 bij Heiloo/Boekelermeer en de reconstructie van de ring rond Alkmaar van belang. Realisatie van deze capaciteitsuitbreiding is een belangrijke stimulans voor bedrijven c.q. werknemers uit een groter gebied om zich in de regio te willen vestigen.

Overige verbeteringen

De regio zet verder in op het verbeteren van de doorstroming op de volgende belangrijke regionale wegen c.q. hun aansluiting op het rijkswegennet:

- capaciteitsuitbreiding op de N9 (westelijke ring Alkmaar), hetgeen ook een verbetering oplevert van de bereikbaarheid van Den Helder;

- capaciteitsuitbreiding op de N242 afmaken;
- capaciteitsuitbreiding op de N245;
- capaciteitsuitbreiding op de N504;
- nieuwe afslag A9 voor Zandzoom Heiloo;
- verbetering van de Oost-west verbinding tussen Den Helder en de A7 in de Wieringermeer.

Openbaar vervoer

Het openbaar vervoer heeft in het woon/werkverkeer naar het bedrijvige zuidelijke deel van de provincie een groot aandeel. De trein levert een belangrijke bijdrage aan de bereikbaarheid van de regio en is een duurzame vervoerswijze. Een beter gebruik van de trein, met name door forensen, kan de druk op het overbelaste wegennet verlichten. Om die reden dient de bouw van nieuwe woningen en bedrijven altijd gepaard te gaan met investeringen in het spoor. De investeringen zullen vooral gestalte moeten krijgen in het verbeteren van de voorzieningen, zoals het vernieuwen van stations.

Afspraken Rijk en regio

Om de gewenste mobiliteitsverbeteringen te realiseren is het zaak dat het Rijk samen met de regionale overheden investeert in de hoofdverbindingswegen. Voor de verbetering van de N23 tussen Alkmaar en Enkhuizen is in het kader van het MIRT al een regionaal plan gepresenteerd. De capaciteitsuitbreidingen op de A9, A7 en de nieuw aan te leggen verbinding A8-A9 zijn rijkstaken, evenals de reconstructie van de N9. De regio verzoekt het Rijk ook te kijken naar de mogelijkheden om bij te dragen aan de verbetering van het openbaar vervoer, bijvoorbeeld door de subsidieregeling voor spoorse doorsnijdingen uit te breiden.

4. Verstedelijkingsambitie 2010-2020: verbeteren woon/werkbalans

Noord-Holland Noord zet in op een gematigde groei: de verstedelijkingsambitie is gericht op de realisatie van netto 24.800 woningen in de periode 2010-2020. Het meer in evenwicht brengen van de woon/werkbalans vormt daarbij met kop en schouders de belangrijkste opgave. Voor de realisatie van de woningbouwopgave beschikt de regio over ruim voldoende plancapaciteit.

Het in de jaren zestig en zeventig gevoerde overloopbeleid heeft geleid tot een ongezonde verhouding tussen de in Noord-Holland Noord gevestigde arbeidsplaatsen en de beroepsbevolking. De regio telt momenteel een totale beroepsbevolking van 289.500, terwijl het aantal arbeidsplaatsen blijft steken op 200.000. Deze scheve woon/werkbalans uit zich onder meer in aanzienlijke forensenstromen naar Amsterdam, Schiphol en Haarlem. De verkeerscongestie die dit met zich meebrengt veroorzaakt lange reistijden en heeft een negatieve invloed op het leefmilieu. Het verbeteren van de woon/werkbalans heeft voor de regio om die reden topprioriteit. Daarbij wordt vooral ingezet op het concentreren van nieuwe ontwikkelingen rond de bestaande vervoersassen en uitbreiding c.q. verbetering van het (spoor)wegennetwerk. Daarbij geldt dat nieuwe infrastructuur goed in het landschap moet worden ingepast. Het verbeteren van de mobiliteit vormt de randvoorwaarde om de in dit Gebiedsdocument geformuleerde ontwikkelingsopgaven te realiseren (zie hoofdstuk 3).

Voor wat betreft de woningbouw ligt het accent op het bouwen voor eigen behoefte. Indien de regio erin slaagt om duurzame innovatieve bedrijven aan te trekken, zullen zonodig woningen voor de werknemers van deze bedrijven worden toegevoegd. Investeringszaken zullen met name gericht zijn op het verbeteren van de kwaliteit van de woon- en leefomgeving. Daarbij worden waar nodig culturele en maatschappelijke voorzieningen aangepast. Gebieden met een hoge cultuurhistorische waarde worden gerespecteerd. Belangrijk aandachtspunt vormt ook het verbeteren van het leefmilieu zodat mensen worden verleid hier te gaan wonen en werken. Naast het versterken van de landschappelijke en stedelijke kwaliteiten is het zaak daarbij oog te hebben voor het verbeteren van het voorzieningenniveau van plattelandskernen.

Doelstelling werken

De scheve woon/werkbalans is voor de regio reden om in de periode 2010 -2020 volop in te zetten op de economische ontwikkeling. Centraal in deze doelstelling staat versterking van het ondernemerschap, het innovatievermogen en de concurrentiekracht van het regionale bedrijfsleven. Daarbij is het de verwachting dat de beroepsbevolking in de periode tot 2020 met 17.000 zal afnemen. Dit ondanks een nog steeds licht positief migratiesaldo. Oorzaken zijn de vergrijzing en het dalende geboortecijfer.

Groei van de werkgelegenheid is echter wel noodzakelijk om de woon/werkbalans meer in evenwicht te brengen. Gestreefd wordt naar een netto-groei van 10.000 arbeidsplaatsen, zodat het totale aantal arbeidplaatsen in 2020 komt op 210.000. Dit is een forse opgave, maar gezien de ervaringen van de afgelopen tien jaar wel reëel. In de periode 1996-2006 steeg het aantal arbeidsplaatsen in Noord-Holland Noord namelijk met 24.000, terwijl de bevolking 20-64 jaar met 15.000 personen groeide. Kansen voor verdere banengroei zijn er ook zeker. Het bedrijfsleven in Noord-Holland Noord profileert zich met de onderscheidende thema's als water, energie, toerisme, vrijetijdsindustrie en agribusiness en ziet veel kansen in de dienstverlening. De nabijheid tot de Metropoolregio Amsterdam biedt in combinatie met de eigen landschappelijke en stedelijke kwaliteiten eveneens allerlei kansen om economische ontwikkeling te stimuleren, mits bestaande mobiliteitsknelpunten voortvarend worden aangepakt.

Belangrijker nog dan een puur kwantitatieve toename van het aantal arbeidsplaatsen is het realiseren van een robuuste economische structuur en het versterken van de concurrentiekracht van het bedrijfsleven. Om de woon/werkbalans te verbeteren zet Noord-Holland Noord in op de realisatie van arbeidsplaatsen die ook op langere termijn perspectief bieden op een voorspoedige economische ontwikkeling. Dat biedt de meeste kans op blijvend succes. Daarbij is het oog nadrukkelijk gericht op innovatieve bedrijven, die passen bij de gewenste duurzame ontwikkeling van de regio. Kansen liggen met name in de duurzame kenniseconomie; de aanwezigheid van kennisinstellingen als MCA, ECN, TNO, Imares, NIOZ en INHolland bieden daartoe nu een goede basis om verder uit te bouwen.

Met het oog op het scheppen van meer werkgelegenheid en het zuinig omgaan met ruimte vormt de herstructurering van verouderde bedrijventerreinen een belangrijke opgave. In totaal gaat het in de

periode tussen 2010 en 2020 om ca. 700 ha bedrijventerrein¹. Herstructurering biedt echter beperkte mogelijkheden voor intensiever ruimtegebruik. Daarom blijft voorlopig ook de ontwikkeling van nieuwe kantoor- en bedrijventerreinen nodig. Deze worden zo veel mogelijk geconcentreerd aangelegd, in aansluiting op bestaande locaties. Zo ontstaan werklocaties met voldoende kritische massa om gemeenschappelijke voorzieningen te genereren, zoals: parkmanagement, beveiliging, kinderopvang etc., terwijl de aanleg van onnodige infrastructuur en verrommeling van het landschap wordt voorkomen.

Een andere, bij de kenniseconomie belangrijker wordende, factor is het vergroten van het aanbod aan kwalitatief hoogwaardig onderwijs. Met de aanwezigheid van INHolland en het initiëren van universitaire opleidingen, bijvoorbeeld door MCA en binnen het M3-cluster², heeft de regio belangrijke troeven in handen die verder kunnen worden uitgebouwd. Deze kennisinfrastructuur wordt versterkt door samenwerking binnen het onderwijs en door in te spelen op de wensen van het bedrijfsleven en organisaties. Zo kunnen afgestudeerden een hoogwaardige baan in de eigen regio vinden en kan het bedrijfsleven met de nieuwste kennis blijven innoveren. In aansluiting op de aanwezige kennisclusters is het dan ook zaak dat onderwijsinstellingen specialistische opleidingen decentraal in de regio gaan verzorgen.

Met het oog op de economische ontwikkeling blijft het verder belangrijk om nóg aantrekkelijker te worden voor toeristen, winkelend publiek, cultuur- en sportliefhebbers en andere bezoekers: ook zij zorgen voor extra banen. De voorgestane duurzame groei, gecombineerd met het versterken van de bijzondere stedelijke en landschappelijke kwaliteiten, vormt hiervoor een belangrijke basis.

Doelstelling wonen

Ten aanzien van de huidige woningbouwtaakstelling, welke uitgaat van 40% binnenstedelijk, geldt dat deze voor de periode 2004-2014 niet wordt gehaald. In plaats van gemiddeld 3.450 woningen per jaar erbij, zijn in werkelijkheid tussen 2004-2008 jaarlijks gemiddeld 2.485 woningen gerealiseerd. De oorzaken zijn voor een deel te vinden in ingewikkelde en lange procedures en de complexiteit van binnenstedelijk bouwen.

Opvallend is dat de onderproductie niet heeft geleid tot meer spanning op de woningmarkt. Integendeel: de markt is zelfs iets meer ontspannen en de vraag naar bepaalde categorieën woningen neemt af. Daar staat tegenover dat de doorstroming stagneert, wat slecht is voor het goed functioneren van de woningmarkt. Dit leidt ertoe dat specifieke doelgroepen, waaronder starters, steeds moeilijker toegang tot de woningmarkt krijgen. Deze ontwikkeling is na de zomer van 2008 nog eens versterkt door de effecten van de financiële crisis.

Los van de conjuncturele aspecten blijkt uit de nieuwste prognoses van de provincie dat de huidige taakstelling tot 2010 vrijwel zeker een te hoog aantal woningen oplevert. Dit heeft vooral te maken met een andere inschatting van de demografische ontwikkeling, het migratiesaldo en het veronderstelde woningtekort. De teruglopende vraag wordt overigens niet in alle drie de deelregio's even sterk gevoeld. In de Kop van Noord-Holland is de afname het sterkst en in Regio Alkmaar het minst. De regio West-Friesland zit daar tussenin. De situatie in Regio Alkmaar kan worden verklaard vanuit de ligging in een meer verstedelijkte omgeving, een betere bereikbaarheid en een situering dichterbij het zuidelijk deel van de provincie.

Het mag duidelijk zijn dat herbezinning op de woningbouwtaakstelling gewenst is. Voor de periode 2010-2020 wordt in eerste instantie uitgegaan van een bevolkingsgroei van in totaal 22.800. Dit leidt, vanwege de demografische ontwikkeling, relatieverbrekingen en gezinsverdunding tot een netto bouwprogramma van 24.800 woningen. In dit aantal is ook het effect van meer 1-persoonshuishoudens en 1-oudergezinnen verwerkt. Uit Tabel 1 blijkt dat er op dit moment ruim voldoende plancapaciteit is om de behoefte aan nieuwbouwwoningen op te vangen. Aandachtspunt hierbij is en blijft de daadwerkelijke realisatie. Uit oogpunt van kwaliteit en leefbaarheid kan het bovendien gewenst zijn om in uitzonderingssituaties nieuwe locaties aan te wijzen.

---

¹ Dit is een voorlopige schatting. De opgave op het gebied van herstructurering van bedrijventerreinen wordt momenteel in opdracht van de provincie Noord-Holland nader onderzocht en zal in de loop van 2009 exacter kunnen worden aangegeven.

² M3 staat voor Marien, Maritiem en Milieutechnisch kenniscluster. In M3 werkt het Ontwikkelingsbedrijf NHN samen met een aantal kennisinstellingen aan impulsen op het gebied van onderwijs, onderzoek en ondernemerschap.

Tabel 1. Woningbehoefte versus plancapaciteit

Deelgebied	2010-2014		2015-2019	
	Woning-behoefte	Beschikbare Capaciteit	Woning-behoefte	Geplande capaciteit
Kop van Noord-Holland	3500	11700	2400	3500
West Friesland	5200	10200	3700	3100
Regio Alkmaar	6000	13500	4000	1600
Totaal	14700	35400	10100	8200

Bron: provincie Noord-Holland, Woningbouwmonitor 2009

De plancapaciteit omvat zowel harde (vastgestelde) als zachte (in voorbereiding) plannen. Bijna alle harde capaciteit is in de periode 2010-2014 als beschikbare capaciteit meegenomen. Wel geldt dat de gepresenteerde gegevens niet gelijk zijn aan wat er in werkelijkheid gebouwd gaat worden. Plannen kunnen immers veranderen of niet doorgaan, terwijl er aan de andere kant ieder jaar plannen bij kunnen komen. De verwachting is dat een groot gedeelte van wat er in 2010-2014 niet gebouwd kan worden, doorschuift naar de periode daarna.

De in tabel 1 weergegeven woningbehoefte is gebaseerd op het bouwen voor de zogenaamde 'eigen behoefte', aangevuld met een migratiesaldo zoals dat de afgelopen jaren is gerealiseerd. Indien een toenemend aantal bedrijven zich in de regio gaat vestigen, belangrijk in het kader van het meer in evenwicht brengen van de woon/werkbalans, neemt de groei van het aantal huishoudens mogelijk sterker toe. In dat geval is het zaak tijdig en flexibel te reageren op de veranderende vraag. [Hierover zal aan de hand van de marktontwikkelingen, actuele demografische gegevens en de feitelijke productie regelmatig overleg plaatsvinden tussen regio, provincie en Rijk.](#) Verder is bij de gemiddelde toename van 2.470 huishoudens per jaar geen rekening gehouden met de vervangingsbehoefte, dat wil zeggen: sloop en vervangende nieuwbouw. In een raming van VROM is deze behoefte voor de gehele regio voor de periode 2010-2020 geraamd op 320 woningen per jaar.

Van belang in dit kader is dat het Noord-Holland Noord met name gaat om het verbeteren van de kwaliteit. De regio wil nadrukkelijk inzetten op het realiseren van een vraaggericht aanbod van woningen door het ontwikkelen van duidelijk onderscheidende woonmilieus. Een aanbod dat enerzijds concurrerend is met de Metropoolregio Amsterdam en anderzijds inspeelt op de behoefte van woonconsumenten, waaronder met nadruk jongeren en ouderen. Deze inzet vergt een omslag van kwantiteit naar kwaliteit van woningen.

5. Integrale ontwikkelingsopgaven

Noord-Holland Noord zet in op een gecoördineerde aanpak, waarbij het realiseren van de verstedelijkingsopgave wordt gecombineerd met zowel het verbeteren van de woon/werkbalans als de woon- en leefomgeving. Daartoe wordt ingezet op zes prioritaire ontwikkelingsrichtingen, waaraan allerlei concrete projecten worden gekoppeld.

De uitdagingen waar de regio in het kader van de verstedelijkingsopgave voor staat zijn talrijk. Om prioriteiten te stellen en tegelijkertijd de schouders te kunnen zetten onder een gezamenlijke aanpak, is een zestal prioritaire ontwikkelingsopgaven benoemd. De samenwerkende overheden zien deze als cruciaal voor het succes van de gekozen strategie, waarbij geldt dat de ene opgave onlosmakelijk samenhangt met de andere. De zes opgaven zijn:

1. Energieneutrale regio
2. Versterken economie
3. Investeren in agribusiness
4. Herstructureren in samenhang met energiezuinig renoveren
5. Toerisme van kust tot kust
6. Naar een vitaal platteland

De zes integrale ontwikkelingsopgaven waar de regio op inzet zijn veelomvattend en bestaan uit een groot aantal projecten. De samenwerkende overheden in Noord-Holland Noord willen hieraan samen met het Rijk, het bedrijfsleven, de corporatiesector, andere grote verhuurders en de in de regio verankerde kennisinstellingen uitvoering geven.

De ontwikkelingsopgaven voor de regio Noord-Holland Noord worden in de volgende paragrafen beschreven. Per opgave wordt momenteel een aantal projecten benoemd die van wezenlijk belang zijn om de doelstellingen te verwezenlijken. Daarbij wordt per project aangegeven wat de regio zelf wil investeren en op welke onderdelen steun van het Rijk noodzakelijk is. In Fase 2 van dit Gebiedsdocument volgt een overzicht van projecten in de regio Noord-Holland Noord, waarbij zal worden aangegeven wat de regio op eigen kracht wil en kan doen en voor welke onderdelen de medewerking van het Rijk nodig is.

5.1 Energieneutrale regio

Noord-Holland Noord heeft de ambitie om op termijn een energieneutrale regio te zijn en de belangrijkste leverancier van duurzame energie voor Nederland. Deze ambitie komt niet uit de lucht vallen: door diverse partijen worden reeds forse stappen op dit gebied gemaakt.

Noord-Holland Noord is qua fysieke omstandigheden optimaal toegerust om het streven naar een energieneutrale regio te verwezenlijken: Noord-Holland Noord heeft veel ruimte, de meeste zonuren van Nederland, is aan drie kanten omgeven door water en heeft een zeehaven met offshore-windactiviteiten, het onderzoekscentrum voor (duurzame) energie ECN in Petten, de HVC in Alkmaar, een bedrijvenscluster in de maakindustrie op het gebied van duurzame energie. Kortom, een uitstekende uitgangssituatie voor de ontwikkeling van een duurzaam energiecluster waarin zowel onderzoek, onderwijs en ondernemerschap samen gaan. Te meer daar de regio al een aardig eind op weg is met het toepassen van duurzaamheidsmaatregelen, zie hiervoor onder meer de website 'lokale duurzaamheidsmeter.nl'.

De ontwikkeling van Noord-Holland Noord tot energieneutrale regio levert een forse bijdrage aan de realisatie van de landelijke doelstellingen ten aanzien van het percentage duurzaam opgewekte energie. Het verwezenlijken van de ambitie draagt bovendien bij aan de stimulering van de regionale economie, onder meer door de realisatie van circa 2.000 nieuwe arbeidsplaatsen. Belangrijk speerpunt vormt de ontwikkeling en uitbouw van het Marien, Maritiem en Milieutechnisch Kenniscluster in Den Helder, kortweg M3, waarin de provincie, Ontwikkelingsbedrijf NHN, Hogeschool Leeuwarden, TNO, ATO, ECN en de gemeente Den Helder samenwerken. Onderzoek gericht op een economisch en ecologisch verantwoorde wijze van exploiteren en beheren van de zee, onderwijs (zoals een doorlopende leerlijn offshore technieken) en ondernemerschap (in de markt zetten door startende ondernemers van producten en diensten) gaan hierin samen. Het M3-cluster moet zich ontwikkelen tot een duurzaam energiecluster met ook duurzaamheidsinnovatie op het land. Daarnaast richt de Kamer van Koophandel Noordwest Holland zich in haar economisch ontwikkelingsperspectief eveneens op het realiseren van een (inter)nationaal vooraanstaand duurzaam energiecluster.

Partijen hebben bovendien de handen ineengeslagen om in NHN te komen tot een Noord Hollandse Energie Coöperatie. Deze richt zich op de opwekking en levering van duurzame energie binnen de regio en mogelijk ook daarbuiten. Gestart zal worden met de levering van groene stroom door de Huisvuilcentrale in Alkmaar, waarna de productie van duurzame energie wordt uitgebreid met windenergie, zonne-energie en energie uit water en bodem.

Van belang bij dit streven vormt het ontwikkelen van locaties voor de opwekking van grootschalige duurzame energie. Vehikel hiertoe vormt de Structuurvisie 2040 welke de provincie dit jaar vast zal stellen. In het kader hiervan heeft de regio NHN de provincie inmiddels verzocht gebieden aan te wijzen waar grootschalige duurzame energieopwekking mogelijk is. Concrete locaties die worden voorgesteld zijn de Wieringermeer (biomassa, grootschalige windenergie), de Afsluitdijk (windenergie, getijdenenergie en energie uit het benutten van de overgang tussen zoet en zout water), de Noordzee (offshore-windenergie) en het Marsdiep (getijdenenergie).

Verder wordt nadrukkelijk ingezet op de opwekking van groene stroom via gebouwen (woningen en bedrijven). De toepassing van zonnepanelen, en in de nabije toekomst zelfs de toepassing van daken met geïntegreerde zonnecellen, wordt de standaard bij nieuwbouwprojecten. Hetzelfde geldt voor de toepassing van duurzame verwarmings- en koelingstechnieken (warmtepompen). Tegelijkertijd bieden kleine windmolens op gebouwen nieuwe mogelijkheden. De ontwikkeling van Noord-Holland Noord tot duurzaamheidsregio betekent toevoeging van vaak hoogwaardige werkgelegenheid en daarop toegesneden onderwijs. Om de acquisitie en vestiging van bedrijven en onderwijsinstellingen te faciliteren is een goede bereikbaarheid vanuit zowel de Metropoolregio Amsterdam als vanuit het oosten van het land een belangrijke voorwaarde (zie hoofdstuk 3).

Het streven naar een energieneutrale regio is vertaald naar een aantal gebiedseigen initiatieven van rijksbelang die binnen de periode van de Verstedelijkingsafspraken 2010-2020 vallen. Private en publieke partijen willen de komende tien jaar gezamenlijk werk maken van de volgende duurzame initiatieven:

M3-cluster

De verdere uitbouw van het (maritiem) M3-cluster tot een (inter)nationaal onderscheidend duurzaam energiecluster. Dit initiatief kent een unieke combinatie van onderzoek, onderwijs en ondernemerschap, met als doel te komen tot verdere innovatie, productie en toepassing van duurzame energie uit wind, water, zee en bodem.

Groene Stroomhaven

De ontwikkeling van een Groene Stroomhaven in Den Helder, inclusief beperkte uitbreiding in zeewaartse richting, is de eerste ruimtelijke implementatie van het duurzame energiecluster in Noord-Holland Noord. De haven moet gaan dienen als logistieke link tussen de offshore-windactieveiten op zee enerzijds en de toelevering van halffabrikaten vanuit het achterland anderzijds. Verder zullen hier de productie van bladen en de assemblage tot turbines plaats gaan vinden op de locatie van de nieuwe Groene Stroomhaven. De verplaatsing van de TESO-haven is in dit kader van belang omdat hiermee de bereikbaarheid van de bedrijvigheid in de Groene Stroomhaven sterk verbetert. De Groene Stroomhaven vergt een relatief grote overheidsinvestering; momenteel zijn verschillende varianten in studie.

Duurzame energieopwekking

Deze ontwikkelingsopgave kent twee speerpunten: enerzijds de grootschalige opwekking van duurzame energie in de Wieringermeer via realisatie van een windmolenpark, de opwekking van energie uit biomassa en de benutting van restwarmte van Agriport, anderzijds het ontwikkelen van energiecentrales op de Afsluitdijk en in het Marsdiep-Waddenzee op basis van potentiaalverschil zoet-zoutwater en getijdenenergie.

Warmteleveringsnet

De uitrol van een warmteleveringsnet over de regio vanuit de Huisvuilcentrale Alkmaar.

Wat vragen wij van het Rijk?

Provincie en gemeenten investeren zelf fors in op het realiseren van genoemde initiatieven. Daarnaast worden bijdragen verwacht van Rijkswaterstaat, private partijen en Europa (EFRO tot 2013). Aanvullend vraagt NHN van het Rijk:

1. Financiële steun

Financiële steun is nodig voor:

- Uitbouw M3-cluster, waarvan de globale investering tot 2020 ruim €25 miljoen bedraagt en waarvan in kader van Fonds Economische Structuurversterking een bijdrage van het Rijk wordt gevraagd van €12,5 miljoen (het resterende bedrag moet komen van private partijen)
- Groene Stroomhaven (investering €500 miljoen incl. infrastructuur):
- Windmolenpark, biomassa en restwarmtebenutting Agriport:
- Ontwikkeling warmtenet HVC:

2. Versoepeling van de wet- en regelgeving

Versoepeling van de vigerende wet- en regelgeving ten aanzien van het gebruik van de Waddenzee is nodig om ruim baan te kunnen geven aan ruimtelijk ontwikkeling van de Groene Stroomhaven.

3. Facilitaire steun

Steun in woord en daad wordt gevraagd voor het aantrekken van hoogwaardige kennisinstellingen en hoogwaardige bedrijvigheid. Daarnaast vormt het Rijk een belangrijke ondersteunende partner in de onderhandelingen met nutsbedrijven en netbeheerder over de transportkosten van energie.

4. Interdepartementale samenwerking

Met name tussen de ministeries VROM V&W, EZ en LNV is samenwerking nodig waar het gaat om van de Groene Stroomhaven, het Regionaal havengebonden bedrijventerrein in Den Helder en Anna Paulowna en het wegnemen van belemmeringen voor de opwekking van windenergie.

5. Bestuurlijke kerngroep

Het realiseren van deze ambitie is niet alleen van grote betekenis voor Noord-Holland Noord, maar ook voor het verwezenlijken van de nationale energiedoelstellingen. Belangrijke voorwaarde voor succes is gerichte en continue bestuurlijke aansturing. Hiertoe wordt een bestuurlijke kerngroep door de samenwerkende overheden ingesteld, welke bij voorkeur wordt getrokken door NHN-bestuurder en de minister van Economische Zaken.

5.2 Versterken economie

Het versterken van de economie, met name de ruimte-intensieve innovatieve bedrijvigheid, draagt direct bij aan het verbeteren van de woon/werkbalans en vermindert tegelijkertijd de druk op het buitengebied. Kansen liggen met name op het vlak van stimuleren van de dienstensector en de zorg economie, mits wordt ingezet op het versterken van ontwikkelingslocaties en het faciliteren van werkconcepten als thuiswerken en digitale steunpunten.

Om de woon/werkbalans meer in evenwicht te brengen zijn werklocaties nodig, welke vooral aantrekkelijk zijn voor hoger opgeleiden. De reden hiervoor is dat hoger opgeleiden op dit moment veelal werk hebben of zoeken in de Randstad, maar het plezierig vinden om te wonen in Noord-Holland Noord. Dit leidt tot veel files en drukte op het spoor richting Randstad, terwijl de regio voldoende potentie heeft om zelf goede en uitdagende werkplekken te bieden. Vooral accentverlegging naar de dienstensector en zorg economie biedt hiertoe mogelijkheden.

Een belangrijke randvoorwaarde voor een goed en concurrerend ondernemingsklimaat is een uitstekende bereikbaarheid over de weg en met openbaar vervoer van bedrijven- en kantoorreinen en stadscentra. Een multimodale ontsluiting van werklocaties is gewenst. Innovatie en duurzaamheid zijn daarbij belangrijke onderwerpen. Het is dan ook noodzakelijk dat onze regio geschikt wordt gemaakt voor andere werkconcepten. Hiervoor is een digitale ontsluiting door middel van glasvezel van groot belang. Ook is essentieel dat de innovatiekracht van het bedrijfsleven toeneemt. Daartoe wordt vernieuwende bedrijvigheid gestimuleerd met passende begeleiding, huisvesting, etc. én wordt de uitwisseling van kennis en ervaring tussen onderwijs en bedrijfsleven bevorderd.

Voor het versterken van de ruimte-extensieve innovatieve bedrijvigheid zet de regio in op investeringen in de volgende drie ontwikkelingslocaties:

Terreinen bij knooppunten van openbaar vervoer

Met name de stationsgebieden in de stedelijke regio's (Alkmaar/Heerhugowaard, Hoorn, Enkhuizen, Den Helder) bieden mogelijkheden. Wel gaat het hierbij veelal om ingewikkelde opgaven ten aanzien van het verwerven van onder meer gebouwen en grond, bodemsanering en lucht- en geluidsopgaven. Daarnaast biedt het opwaarderen van de infrastructuur kansen voor het ontwikkelen van nautisch gerelateerde bedrijven aan de IJsselmeer- en Markermeerkust.

Terreinen aan doorgaande wegen

In beeld zijn het DSB-stadion, de Vork, de Boekelermeer, een gedeelte van de Westrand plus de Connexion-locatie in Alkmaar en Broekhorn. Bij deze industrieterreinen wordt nadrukkelijk ingezet op een duurzame, emissieneutrale ontwikkeling.

Binnenstedelijke gebieden

Moeilijkheden bij het geschikt maken van binnenstedelijke locaties voor functieverandering, met name richting dienstverlening en zorg, liggen veelal op het vlak van de financiële en juridische haalbaarheid in verband met het realiseren van noodzakelijke infrastructuur en het onrendabel zijn van binnenstedelijke investeringen. Concreet moet hierbij gedacht worden aan de ontwikkeling van Overstad Alkmaar, het integrale vernieuwingsplan voor het centrum van Den Helder, de ontwikkeling van de Poort van Hoorn en - conform het rijksbeleid - aan de herstructurering van diverse bestaande binnenstedelijke bedrijventerreinen.

Wat vragen wij van het Rijk?

Ten aanzien van de ontwikkelingslocaties geldt dat het hierbij veelal gaat om ingewikkelde opgaven. Niet alleen voor onrendabele investeringen is steun van het Rijk onmisbaar, maar ook voor het ondersteunen c.q. coördineren van een lobbytraject richting Nederlandse Spoorwegen om aan deze ontwikkeling mee te werken. Financiële ondersteuning ten behoeve van het realiseren van de noodzakelijke infrastructuur is een eerste vereiste (zie hoofdstuk 3). Bijdragen aan onrendabele binnenstedelijke investeringen is eveneens noodzakelijk.

Van het Rijk wordt een bijdrage in onderzoek en onderwijs verwacht. Verder is het uitdragen van het aantrekkelijke ondernemersklimaat van de regio naar onder meer vestigingskandidaten van groot belang.

5.3 Investeren in agribusiness

De agribusiness kent al jaren een sterke groei in Noord-Holland Noord en is innovatief op het vlak van zowel productie als distributie. Dat komt enerzijds door uitstekende natuurlijke condities (bodem en licht), anderzijds door de nabijheid van Schiphol vanwaar allerlei producten over de hele wereld geëxporteerd worden. Het op duurzame wijze versterken van de agribusiness draagt direct bij aan de beoogde verbetering van de woon/werkbalans.

Om de internationale concurrentiekracht van de sector te versterken is het van belang om in te zetten op zowel schaalvergroting als specialisatie. Van belang is het vergroten van de toegevoegde waarde tussen de ketenpartners. Dat kan door het produceren van half- en eindproducten waar de consument vandaag de dag om vraagt en door toenemende samenwerking. Actueel in dit kader is dat bepaalde gebieden de komende jaren een transformatie ondergaan als uitvloeisel van ruimteclaims van glastuinbouw en vanuit het waterbeheer. De gebiedspartners staan voor de uitdaging deze transformaties samen vorm te geven, met als speerpunten:

- verbeteren van de concurrentiekracht en het organiserend vermogen van de sector;
- versterken van de ketens in de diverse sectoren;
- verbeteren van de mogelijkheden van biologische teelt;
- beschikbaar stellen van ruimte voor aquacultuur;
- vergroten van de koppeling tussen beroepspraktijk en regionale opleidingen.

De ontwikkelingsopgave 'Agribusiness' zet in op een duurzame ontwikkeling van de van de regio als de '6e Greenport' van Nederland. Dit gebeurt middels gerichte investeringen in de volgende gebieden:

1. Glasdriehoek Agriport A7(Wieringermeer) – Grootslag(West-Friesland) – Alton (Heerhugowaard);
2. Seed Valley (cluster van zaadveredelingsbedrijven in West-Friesland);
3. Aquacultuur;
4. Bollencluster Noordelijk Zandgebied;
5. Vollegrondsgroenteteelt.

Seed Valley biedt kansen voor het aantrekken van hoger onderwijs. De aandacht voor aquacultuur richt zich op een duurzame ontwikkeling van de visteelt, waarbij er voor de regio kansen liggen om zich te ontwikkelen als hét kenniscentrum op dit gebied. De krachten kunnen worden gebundeld in zogenaamde aquacultuurparken (zilt en zoet). Er liggen ook mogelijkheden voor bedrijven die zich bezig houden met het telen van vis, schaal- en schelpdieren en van zilte gewassen en algen en duurzame energie en waterbehandeling.

De kosten van deze ontwikkelingsopgave worden momenteel geraamd. Daarnaast is voor het vervoer van agrarische produkten een optimale bereikbaarheid over de weg een basisvoorwaarde. Voor de uitvoering van de plannen wordt een speciaal samenwerkingsverband - de 'Agriboard' - in het leven geroepen. Deelnemers daarin zijn onder meer agrarische vertegenwoordigers van overheid, bedrijfsleven, kennisinstellingen en financiële instellingen.

Wat vragen wij van het Rijk?

Een belangrijk deel van de kosten wordt bijeengebracht door de samenwerkende regionale partijen, aangevuld met publieke cofinanciering via onder meer de EU (OP West) en SenterNovem. Aanvullend op deze investeringen wordt van het volgende van het Rijk gevraagd:

- Financiële bijdrage van de ministeries van LNV EZ
- Voorwaardenscheppend door te investeren in het verbeteren van de bereikbaarheid.

5.4 Herstructureren in samenhang met energiezuinig renoveren

Veel wijken en buurten in Noord-Holland Noord wacht de komende jaren een ingrijpende herstructureringsopgave. De regio kiest ervoor om, naast traditionele aspecten ten aanzien van de aanpak van sociale, fysieke en economische problemen, het aspect 'duurzaamheid' tot een belangrijk item van kwaliteitsverbetering te maken. Het uitvoeren van deze ambitie kan een wezenlijke bijdrage leveren aan het realiseren van de klimaatdoelstellingen van het Rijk.

In de regio is een gericht offensief nodig om knelpunten in verouderde wijken op een adequate en integrale manier aan te pakken. Naast voldoende geld is daarbij samenwerking van groot belang. Alleen als partijen zoals de (lokale) overheid, corporaties, marktpartijen en welzijns- en bewonersorganisaties goed samenwerken zijn toekomstbestendige kwaliteitsimpulsen in de verouderde wijken mogelijk. De ambities van de regio gaan echter verder dan de traditionele speerpunten bij de aanpak van verouderde wijken en buurten. De regio wil daar het aspect 'duurzaamheid' aan toevoegen. Door de combinatie met energiezuinig renoveren ontstaan kansen op toekomstbestendige energiezuinige wijken en buurten. Dit is niet alleen goed voor het milieu en de energievoorziening op langere termijn, maar ook goed voor de portemonnee van de consument.

De regio wil ten aanzien van dit onderdeel van de wijkaanpak aansluiting zoeken bij de doelstellingen van het Rijk zoals deze zijn geformuleerd ten aanzien van de aanpak van de bestaande verouderde woningvoorraad. Deze ambities richten zich op energiebesparing, terugdringing van de CO₂-uitstoot en duurzame energie. De combinatie van de traditionele speerpunten bij de wijkaanpak met het element duurzaamheid levert tal van kansen op. De regio wil bij haar beleid op dit punt direct aansluiten bij de ambities die door het Rijk zijn geformuleerd ten aanzien van de aanpak van de bestaande verouderde woningvoorraad. Deze richten zich op energiebesparing, terugdringing van de CO₂-uitstoot en duurzame energie. Hiertoe is onder meer het Nationale Energiebesparingsplan 'Meer met Minder' ontwikkeld, waardoor een besparing mogelijk is van 100 petajoule (PJ) vanaf 2020. In het kader van dit plan hebben marktpartijen, waaronder de branchevereniging Aedes, EnergieNed en Bouwend Nederland, zich verplicht om een extra impuls te geven aan energiebesparing in bestaande gebouwen. Belangrijk onderdeel vormt de aanpak van de woningvoorraad, waarbij wordt ingespeeld op 'natuurlijke' momenten zoals een verhuizing, verbouwing of renovatie. Daarnaast wil de regio komen tot prestatieafspraken met corporaties en andere grote verhuurders.

Door gericht te investeren in energiezuinig renoveren wil Noord-Holland Noord in de huidige woningvoorraad een energiebesparing bereiken van gemiddeld 30%. De regio zet hierbij in op maatregelen met een korte terugverdientijd (isolatie, HR-ketel), zo mogelijk aangevuld met maatregelen die een langere terugverdientijd hebben (zonnepanelen, zonneboiler, warmtepomp). Deze aanpak stelt burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties in staat een grote slag te slaan op het gebied van energiebesparing. Het is van belang om dit maatregelenpakket in te bedden in de reguliere aanpak van wijken met veel woningen van voor 1976. Het maken van afspraken daarover met corporaties ligt voor de hand.

Niet alleen het milieu en de energievoorziening op lange termijn zijn gebaat bij energiezuinig renoveren, maar ook de portemonnee van de consument. Wat betreft het laatste is het sowieso van belang dat particulieren participeren. Om bewoners te verleiden tot duurzaam renoveren is het noodzakelijk dat zij gericht worden benaderd met voorlichting over de (subsidie)mogelijkheden en de voordelen voor de eigen portemonnee. Hiertoe wordt een Plan van Aanpak opgesteld, met inbegrip van een prioriteitenlijst. Ook worden wijken of buurten bezocht met een besparingskaravaan en worden bedrijven en burgers op andere manieren de helpende hand geboden op energiegebied.

Uit het oogpunt van het draaiende houden van de regionale economie biedt de huidige kredietcrisis aanknopingspunten om activiteiten op dit gebied versneld tot uitvoering te brengen. Met het realiseren van de energiebesparingsmaatregelen is met name voor het midden- en kleinbedrijf namelijk een prominente rol weggelegd.

Wat vragen wij van het Rijk?

Veel van wat op het terrein van deze ontwikkelingsopgave ligt kan en zal de regio zelf oppakken. In aanvulling daarop wordt van het Rijk het volgende gevraagd:

1. Meefinancieren onrendabele top en herstructurering

Met de verduurzaming van een bestaande woning is een bedrag gemoeid van € 5.000,- tot - € 10.000,-. Het aantal woningen voor de hele regio wordt momenteel geïnventariseerd. Van het Rijk wordt gevraagd om het geraamde exploitatietekort beschikbaar te stellen. Verder gaat de reguliere herstructureringsopgave de draagkracht van de regio te boven en is financiële hulp van het Rijk onmisbaar.

2. Kennis beschikbaar stellen

Het Rijk bezit op het punt van energiezuinig renoveren over veel kennis en ervaring. De regio vraagt om deze in te zetten bij het opstellen van een plan van aanpak en het verzorgen van een gerichte voorlichtingscampagne om burgers aan te moedigen energiebesparende voorzieningen te treffen in bestaande woningen.

3. Revolving fund instellen

Voor het financieren van energiebesparende maatregelen gaat Noord-Holland Noord een revolving fund in het leven roepen. Dit wordt gebruikt voor het verstrekken van renteloze leningen aan particulieren. Hiermee worden zij gestimuleerd om tegelijk met corporaties en marktpartijen aan een toekomstbestendige duurzame wijk of buurt te werken. Bij het realiseren van dit fonds kan wellicht worden aangesloten bij de reeds aangekondigde garantieregeling voor energiebesparing. Het fonds dient in eerste instantie gevoed te worden met bijdragen van het rijk en de regio. Voor het beheer van het fonds kunnen wellicht afspraken worden gemaakt met het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVn).

5.5 Toerisme van kust tot kust

De komende tien jaar is het druk aan de kusten van Noord-Holland Noord. Naast maatregelen om de veiligheid aan de zeezijde te verbeteren liggen er integrale opgaven voor het IJsselmeer en Markermeer, onder meer voortkomend uit het advies van de Commissie Veerman. In het verlengde van deze initiatieven liggen er grote kansen om het toerisme te versterken. Reden voor Noord-Holland Noord om werk te maken van zowel een gebiedseigen toeristische ontwikkeling van haar kustzones als van het daar tussenliggende gebied.

Recreatie en toerisme zijn voor Noord-Holland Noord van groot economisch belang. De verscheidenheid aan kustzones oefenen in combinatie met het karakteristieke open platteland en de vele historische kernen een grote aantrekkingskracht uit op toeristen en recreanten. Geconstateerd wordt tegelijkertijd dat de kwaliteit van het toeristisch-recreatief aanbod en de ruimtelijke uitstraling daarvan te wensen overlaat. Daarnaast heeft de regio direct te maken met de voortgaande stijging van de zeespiegel als gevolg van wereldwijde verandering van het klimaat.

Om tijdig in te spelen op de gevolgen van de zeespiegelstijging staat het Rijk een adaptatiebeleid voor. Bij het uitvoeren hiervan liggen er volgens Noord-Holland Noord allerlei mogelijkheden om kustaanpassingsmaatregelen te benutten voor het verbeteren van de toeristisch-recreatieve mogelijkheden en het versterken van de natuur. Te meer daar het provinciale beleid al inzet op versterking van de diversiteit en ruimtelijke kwaliteit van de kustzones, waarbij direct een koppeling wordt gelegd met de plannen van het Rijk voor de versterking van de kust tegen de zeespiegelstijging. Zo worden in het kader van het Rijksproject 'Kust op Kracht' in opdracht van de provincie en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier verschillende varianten onderzocht voor de versterking van de Zwakke Schakel Duinen in de Kop van Noord Holland tussen Camperduin en Den Helder.

Integrale gebiedsontwikkeling van de Noordzeekust moet nieuwe toeristische kansen opleveren, dat zich uit in meer bezoekers en daarmee in een versterking van de economische potentie van de gehele regio. Daarbij moet vooral gebruik worden gemaakt van de waardevolle kernkwaliteiten van de Noordzeekust. Belangrijke elementen zijn de verbreding van het strand en de duinen, de ontwikkeling van de binnenduinrandzone met passende woonvormen, recreatievoorzieningen en natuurontwikkeling, de aanleg van fiets- en voetpadennetwerken plus passantenplaatsen voor de recreatievaart en tot slot een verbeterde ontsluiting van de kust vanuit het binnenland.

De regio wil verder inzetten op recreatieve en toeristische kustontwikkeling van het IJsselmeer en Markermeer. Er ligt daarbij een relatie met de verbetering van de ecologische kwaliteit van het Markermeer in het kader van de Natura 2000 doelstellingen. Het ecologisch surplus (van de daarop betrekking hebbende maatregelen kan aangewend worden voor ruimtelijke ontwikkelingen. Diverse projecten kunnen worden ontwikkeld op het gebied van de nautisch bedrijvigheid in Enkhuizen en op recreatief terrein. Het project 'Toekomst Markermeer-IJmeer' verbindt de dijkverzwaring Hoorn-Edam met recreatieve mogelijkheden van het Hoornse Hop.

Deze investeringen dragen direct bij aan het versterken van het imago van de regio als Nederlands meest veelzijdige watersportgebied, zeker in combinatie met andere sterke toeristische elementen zoals het waterrijke polderlandschap, natuurgebieden, bloembollenvelden en aantrekkelijke historische steden. In het verlengde hiervan zet de regio op het gebied van toerisme en detailhandel in op het trekken van meer bezoekers van buiten de regio en een langere verblijfsduur van deze bezoekers. Meer toeristen, winkelend publiek, cultuur- en sportliefhebbers, en zakelijke hotel- en congresbezoekers zorgen voor meer 'reuring', meer bestedingen en daarmee meer banen. Zo biedt het stimuleren van regionale toeristische en recreatieve arrangementen nieuwe mogelijkheden om zowel bezoek te genereren als de verblijfsduur te verlengen. De Noordzee, stranden, duinen, IJsselmeer en andere meren, polders en cultuurhistorische dorpen en steden bieden de mogelijkheid om Noord-Holland echt te beleven in een paar dagen. De toeristische ontwikkelingsmogelijkheden van de regio kunnen bovendien een rol spelen bij het voorzien in de toenemende vraag naar recreatie en toerisme vanuit de Randstad.

Wat vragen wij aan het Rijk?

In de eerste plaats verwacht de regio van het Rijk dat zij het advies van de commissie Veerman opvolgt – behoudens de voorgestelde peilstijging van 1,5 meter in het IJsselmeer – en een fonds

inricht dat bestemd is voor kustversterking én verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. De kustversterking moet zodanig uitgevoerd worden dat een bredere kuststrook ontstaat opdat:

1. Geen nieuwe zwakke schakels ontstaan;
2. Landzijdige ruimtelijke reserveringen in de badplaatsen kunnen komen te vervallen, zodat deze de ontwikkeling van de badplaatsen niet meer belemmeren;
3. Verbreding van stranden en duinen, zodat voldoende ruimte ontstaat voor de verdere ontwikkeling van natuur, toerisme en recreatie. Doel is het realiseren van een vloeiende kustlijn waarin de Hondsbossche en Pettemer Zeewering niet meer als een fort vooruit steekt.

Rijkswaterstaat, provincie, gemeenten, private partijen en Europa investeren in de geschetste ontwikkeling van de kustzones. Dit is als volgt opgebouwd:

- Identiteitsvernieuwing van de kustplaatsen:
- Integrale ontwikkeling van de binnenduinrandzone:
- Aanleg infrastructuur achterland (wandel-, fietspaden, vaarverbindingen)
- Toekomst Markermeer IJmeer:

Voor de toeristische gebiedsontwikkeling van de Noordzeekust in de regio is het verder van belang dat hiervoor middelen worden vrijgemaakt vanuit het project 'Kust op Kracht'. Naast financiële bijdragen kan het Rijk de integrale ontwikkeling van het NHN-kustgebied ook ondersteunen door een soepele toepassing van de wet- en regelgeving voor de Natura2000-gebieden en interdepartementale samenwerking. Ook de verbindingen met het achterland dienen verbeterd te worden, waarbij met name vaart moet worden gezet achter het vierbaans maken van de verbinding Alkmaar-Lelystad-Zwolle.

5.6 Naar een vitaal platteland

Het open platteland met de vele karakteristieke dorpen vormt het visitekaartje van Noord-Holland Noord. De rust en ruimte vormen een groot contrast met het aangrenzende sterk verstedelijkte metropoolgebied. Door vergrijzing en het vertrek van jongeren komt de leefbaarheid van de plattelandsgebieden echter onder druk te staan. Het bevorderen van een vitaal platteland is niet alleen van belang voor de regio zelf, maar biedt ook een alternatief voor de drukte in de Metropoolregio Amsterdam.

De verscheidenheid van het landelijk gebied vormt een belangrijke kernwaarde van Noord-Holland. Samen met de vele historische kernen vormt het een zeer gewild gebied voor toeristen en recreanten. De rust die het platteland ademt staat in groot contrast met het verstedelijkte gebied rond Amsterdam. In 2020 wonen er circa 2.250.000 inwoners in de Metropoolregio Amsterdam. Om hen te huisvesten worden er de komende tien jaar 100.000 woningen bijgebouwd, aangevuld met tal van infrastructurele maatregelen. Het uitgestrekte landelijke gebied van Noord-Holland Noord vormt dan ook een waardevolle aanvulling op de drukte binnen de metropoolregio.

Daar staat tegenover dat de leefbaarheid van de plattelandsgebieden van Noord-Holland Noord meer en meer onder druk komt te staan. Eén van de oorzaken vormt het gebrek aan nieuwbouwmogelijkheden, onder meer als gevolg van de huidige regels en begrenzing van uitsluitingsgebieden. Deze hebben in de praktijk onbedoelde effecten gehad op de kwaliteit van het landelijk gebied. Doordat vrijwel niets meer mag, wordt in de praktijk van alledag met steeds grotere volharding gezocht naar mazen in het net om toch te kunnen bouwen. Deze voortdurende druk vanuit de samenleving zorgt ervoor dat keer op keer compromissen worden gesloten. De optelsom hiervan maakt dat het landschap verrommelt en het groene karakter van kernen verloren gaat. Dit onbedoelde effect staat haaks op de feitelijke doelstelling van het uitsluitingsbeleid, namelijk behoud van natuur en landschappelijke kwaliteit. Een ontwikkeling die hiermee direct verband houdt is de vergrijzing van het platteland. Oorzaak is niet alleen de stijging van de gemiddelde leeftijd, maar ook het minder in trek zijn van het platteland bij jongeren als gevolg van gebrek aan ontspannings- en ontplooiingsmogelijkheden en voorzieningen.

Beide ontwikkelingen leiden ertoe dat de leefbaarheid en vitaliteit van het platteland worden aangetast. Dit staat haaks op het beleid van de regio, dat juist is gericht op behoud van het unieke dorpse karakter van de kleine kernen, met oog voor de bestaande bedrijvigheid in het buitengebied en het realiseren van een goed functionerend, eigentijds voorzieningenaanbod. Investerings op het vlak van wonen, welzijn en zorg kunnen ervoor zorgen dat de leefbaarheid van de plattelandskernen voor alle doelgroepen verbetert. Het gevaar is namelijk reëel dat anders voor het toenemende aantal ouderen geen adequate huisvesting beschikbaar is, terwijl jongeren door gebrek aan vertier hun woongebied de rug toe keren.

Initiatieven om het voorzieningenniveau te verbeteren verdienen de komende jaren dan ook nadrukkelijk aandacht. Hetzelfde geldt voor het realiseren van zowel starterswoningen als van woon/zorgcombinaties. Beleid- en regelgeving dient deze ontwikkelingsrichting te faciliteren en te stimuleren, waarbij het oog vooral gericht moet zijn op het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving. Deze beleidsomslag houdt in dat er meer maatwerk moet worden toegepast. De focus moet daarbij gericht zijn op enerzijds het leefbaar en vitaal houden van het platteland en anderzijds op instandhouding en versterking van het landschap. Kansen liggen in het toestaan van bouwen in de plattelandskernen en aan de grenzen daarvan, dit laatste via combinaties van landschapsontwikkeling en een logische afronding van de randen van de kernen. Belangrijk in dit kader is de realisatie van het Wieringerrandmeer.

Wat vragen wij van het Rijk?

Provincie en gemeenten in de regio werken vanuit eigen kracht en mogelijkheden al samen aan het verbeteren van de vitaliteit van de plattelandsgebieden. Naast maatregelen om de verrommeling tegen te gaan, wordt gekeken naar zaken als het scheppen van ruimte voor landschappelijk bouwen en het stimuleren van economische en recreatieve ontwikkelingsmogelijkheden. Aanvullend dient het Rijk ILG- en ISV-gelden in te zetten voor het verbeteren van de leefbaarheid van het platteland.